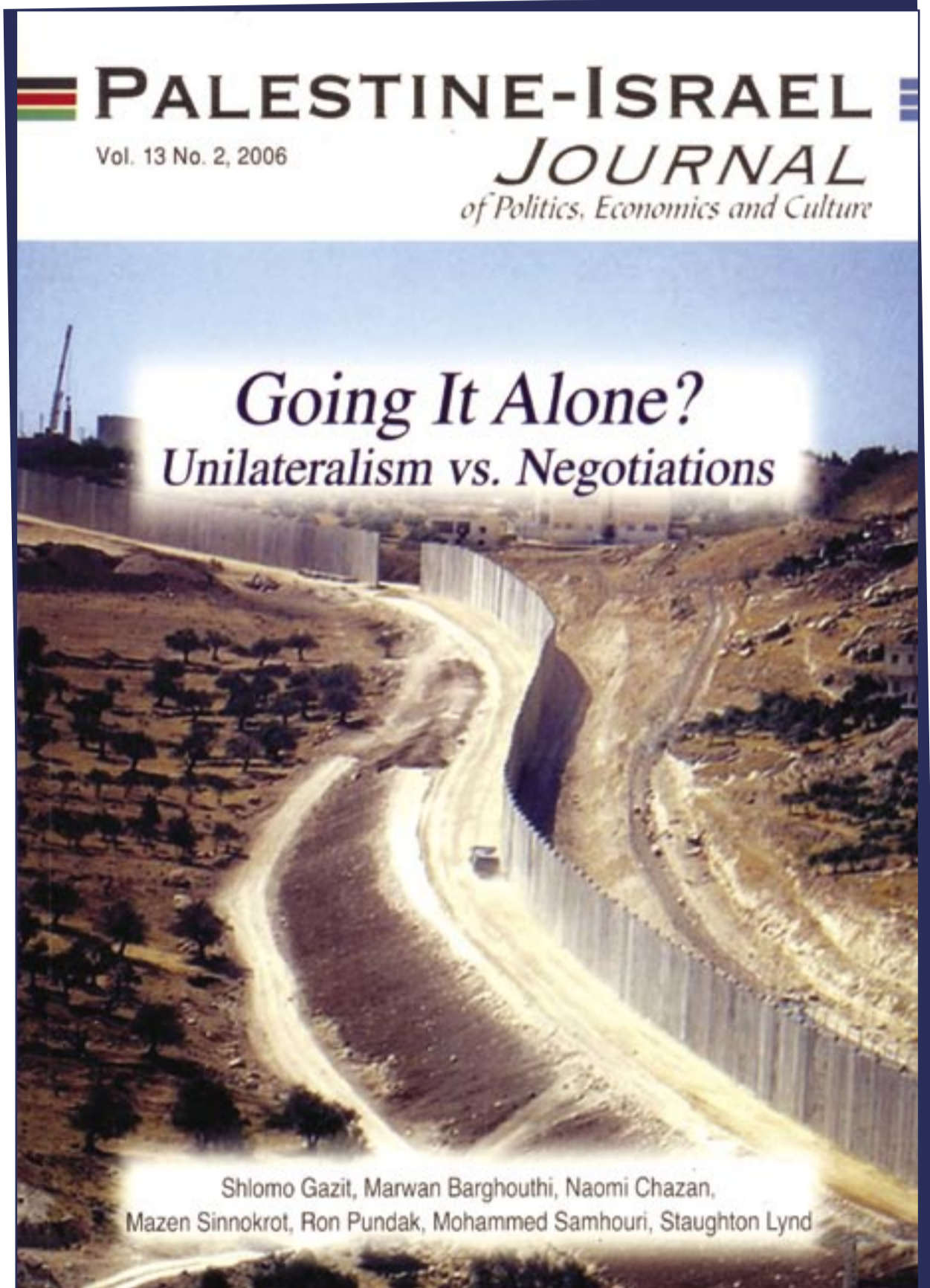

Palestine-Israel Journal,
 East Jerusalem, P.O.Box 19839
 Tel: 972 -2 - 6282115
 Fax: 972 -2 - 6273388
 E-mail: pij@palnet.com
 http://www.pij.org

PALESTINE-ISRAEL JOURNAL

of Politics, Economics and Culture

Palestine-Israel Journal, מוסף בעברית, הארץ, 24.01.07, # 2

אודותינו

כתב העת Palestine-Israel Journal נוסד בשנת 1994 על ידי העיתונאי הפלסטיני זיאד אבו-זיאד והעיתונאי הישראלי ויקטור ציגלמן, שניהם עיתונאים בכירים ומוכרים, במהלך שלביו הראשונים של תהליך אוסלו. מטרת כתב העת היא לעודד דיאלוג בקרב החברה האזרחית בשני הצדדים ולהרחיב את בסיס התמיכה בתהליך השלום. מההתחלה היה ברור מאליו, כי לצד הדיונים הרשמיים בין הפלסטינים לישראלים יש צורך בפתיחת ערוצי תקשורת עבור קובעי מדיניות, אישי ציבור, אקדמאים ואינטלקטואלים, ארגונים ופעילים להשמיע את דעותיהם ולהשתתף בדיון ציבורי כדי להגיע לפתרון דמוקרטי וצודק לסכסוך.

ככתבת עצמאי, שלעתים קרובות הוא בעל קול ביקורתי, מספק ה-Palestine-Israel Journal חומר רקע וניתוח מעמיק של היבטי הסכסוך השונים מנקודת מבטם של שני הצדדים. בכך הוא מסייע להאיר את הנושאים המורכבים, המפרידים בין ישראלים לפלסטינים, ואת מערכות היחסים בין שני העמים.

בעזרת כתב העת, אתר האינטרנט www.pij.org והעלון האלקטרוני שלנו, מטרתנו של ה-Palestine-Israel Journal הן:

- לקדם פיוס והבנה טובה יותר בין שני העמים.
- לספק במה לאישי ציבור, לאקדמאים, לעיתונאים ולמומחים, הן פלסטינים והן ישראלים, על מנת שיקיימו דיון מתמשך.
- להגביר מודעות, לידע ולהבהיר לקהל רחב יותר בשתי הקהילות את הנושאים העומדים במוקד הסכסוך, והאופן שבו הם משפיעים על חייהם של שני העמים.
- לעודד דיאלוג פעיל והחלפת דעות בתוך ובין שתי החברות האזרחיות באווירה של ביקורת בונה וכבוד הדדי.

על אף הכיסוי התקשורתי הנרחב של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, רוב המידע הוא תמציתי מאוד ומגיע כתגובה מיידית על אירועים יומיומיים, ולרוב מנקודת מבטו של צד אחד בלבד. על כן יש צורך באמצעי תקשורת, שיתרמו לחשיפה ולהבנה הדדית, ויעודדו דיונים כנים ומשמעותיים בין שני העמים.

ה-Palestine-Israel Journal הוא הפרסום העצמאי היחיד, שבו הנושאים המרכזיים שעל הפרק מוצגים מנקודת מבטם של שני הצדדים. בשל כך אנחנו משוכנעים יותר מאי פעם, שמוטלים עלינו תפקיד ואחריות חשובים בשמירה על ערוצי תקשורת פתוחים בין שני העמים. וכן, ביצירת פורום, שבו הנושאים המורכבים הקשורים בסכסוך הפלסטיני-ישראלי ייבחנו באופן חופשי, רציני וביקורתי.

זוהי השנה ה-12 של כתב העת, אשר קיומו מעיד כי ניתן לעבוד יחד באווירה של כבוד הדדי, שיתוף פעולה והכרה, אפילו בנושאים הרגישים ורווי העימות ביותר.

על אף שהמצב הנוכחי מציב בפני כתב העת אתגר רציני, הן מבחינה פוליטית והן מבחינה כלכלית, אנחנו ממשיכים בהוצאתו לאור בהצלחה כיוזמה משותפת בניסיון להשיג את מטרותינו אלה.

תוכן העניינים

- ◀ בניית אמון ה' עמ' 4
- ◀ שלב חדש בגישת ישראל ה' עמ' 4
- ◀ מדוע אין ישראל רוצה מו"מ ה' עמ' 5
- ◀ אסטרטגיה לפתרון סכסוכים ה' עמ' 5
- ◀ שיחה עם ברגותי ה' עמ' 6
- ◀ מבט נוסף אל ישראל ודרום אפריקה ה' עמ' 6
- ◀ מסקנות מההתנתקות ה' עמ' 7
- ◀ קונצנזוס החד-צדדיות ה' עמ' 7

- ◀ המוסר של החד-צדדיות ה' עמ' 2
- ◀ צעד חד-צדדי - דא ה' עמ' 2
- ◀ קביעת עובדות חיוביות ה' עמ' 3

המוסר של החד-צדדיות

ואליד סאלם ויצחק שניל

ד"ר ואליד סאלם הוא מנהל מרכז פנורמה, ירושלים, וחבר מערכת ה-PIJ פרופ' יצחק שניל הוא מרצה לגיאוגרפיה וסביבת האדם באוניברסיטת תל-אביב וחבר מערכת ה-PIJ

עם בחירתה של ממשלת אולמרט הוצגה תוכנית "התכנסות" חדשה. בתוכנית זו היה משום המשך למספר תוכניות ישראליות אחרות אשר עמדו על הפרק גם כשתהליך אוסלו היה בעיצומו. ההתנתקות מעזה ותוכניתיה החד-צדדיות של ישראל לגבי הגדה המערבית שינו את מסלולו של המאבק הפוליטי. המאמרים בגיליון זה מנסים להבהיר את המוטיבציה הישראלית לאמץ עמדה חד-צדדית, ולהעריך את השפעתה על האפשרויות לפתרון של שלום לסכסוך.

נדמה, שהמעבר לנסיגה חד-צדדית, משקף את סירובה המתמשך של ישראל לתרגם את ההכרה הרשמית בזכות הפלסטינית למדינה למדיניות הנעה לקראת פיוס ושלוש ממשי. המנהיגות הישראלית אינה סומכת על יכולתה של המנהיגות הפלסטינית להביא את הסכסוך האלים לידי סיום. והפתרון החד-צדדי נראה לה מושך על אף שהוא כרוך בווייתור על התקווה לסיום הסכסוך.

בעוד רבים מהמאמרים בגיליון זה של Palestine-Israel Journal מתמקדים בפגיעתה של הנסיגה החד-צדדית בסיכויי השלום, בוחנים מאמרים אחרים את ההזדמנויות שהתוכנית החד-צדדית עשויה לאפשר. מאמרים אלה גורסים, כי כדי לנקוט צעדים חד-צדדיים כמנוף לעתיד טוב יותר, על ישראל להציג כמהלך נוסף בניסיון כולל להגיע לשלום, המבוסס על פשרה פוליטית. כלומר, במקום לראות את הצעדים החד-צדדיים כתוכנית סופית, צריכים הצדדים להסכים עליהם ולתאמם ביניהם. משמע - על שני הצדדים להתחייב לתהליך שלום, המבוסס על שתי מדינות-לאום עם שינויים הדדיים מזעריים לגבולות 67: על שתי בירות בירושלים: על שיבת הפליטים למדינה הפלסטינית כפי שהותוותה במתווה קלינטון בדצמבר 2000: וכן, על שני הצדדים להבטיח זה את בטחונו של זה. אם תנאים אלה ימולאו, עשויים הצעדים החד-צדדיים להיחשב לחלק מתהליך בניית האמון.

פתרון חד-צדדי - נייט! צעד חד-צדדי - דא!

אלוף (מיל.) שלמה גזית

ימש כמתאם הפעולות השטחים.

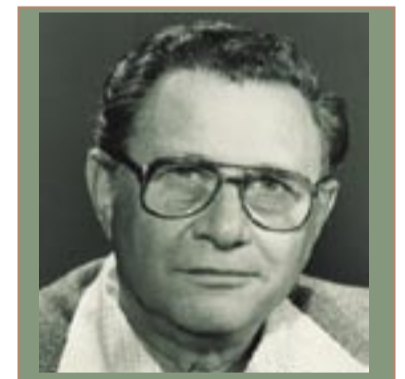
והמערכת הבינלאומית. יתירה מזו, כל התייחסות ישראלית לצעד כזה כאל "פתרון" שיתווה את "גבולות-הקבע", רק יחריף את ההתנגדות הפלסטינית למהלך מעין זה.

גם מהבחינה הפלסטינית, אפשר לדבר על שני צעדים חד-צדדיים: האחד הוא הכרזתו של נשיא הרשות הפלסטינית על עמדת הפתיחה למו"מ מדיני עם ישראל. יוזמה חד-צדדית זו מופנית כאולטימאטום לממשלת החמאס במטרה לאנסה להשלים עם קיומה הריבוני של ישראל. במקביל נועדה היוזמה לסתור את הטענה הישראלית כאילו אין פרטנר פלסטיני למו"מ.

הצעד השני עשוי להיות ההכרזה והכינון של מדינה פלסטינית ריבונית ועצמאית, שגבולותיה יתאימו להכרזה

סביר להניח, כי המשך הסטאטוס קוו יביא לחיזוק ההתיישבות בשטחי יהודה ושומרון; במקביל, יוחרף המאבק הפלסטיני האלים נגד הכיבוש הישראלי, מה שיגרור צעדי-נגד ישראליים. כל אלה יגרמו להעמקת המשבר בחברה הפלסטינית עם פוטנציאל לאסון לאומי, פנימי וחיצוני גם יחד.

שני הצעדים החד-צדדיים הישראליים העומדים על הפרק תלויים זה בזה: האחד - היפרדות אופטימאלית של שתי האוכלוסיות, משמע - פינוייה של ההתיישבות הישראלית ביהודה ובשומרון, להוציא הריכוזים הצפופים, שאינם כוללים כמעט אוכלוסייה פלסטינית; השני - השלמת גדר הביטחון לאורך קו ההפרדות.

סוקרי משאל דעת הקהל, שבדקו כמה ישראלים תומכים בפתרון מדיני מוסכם בין ישראל לרשות הפלסטינית, לא שאלו לדעת. לו שאלו הייתי מצטרף ל-76% המצדדים במו"מ. יחד עם זאת, אני תומך במהלכים חד-צדדיים, הן מהצד הישראלי והן מהצד הפלסטיני.

לכאורה, יש סתירה בין תמיכתי בצעדים חד-צדדיים לבין חיובו של מו"מ מדיני - אך לא כן הוא. עמדתני נובעת מהחשש, כי מו"מ ישראלי-פלסטיני בתנאים הקיימים רק יעמיק את הפער בין הצדדים.

על מנת להגיע להסכם שלום יש למצוא תשובה מוסכמת לשלוש בעיות, שהן אבני הנגף העיקריות בדרך להסדר:

- גבולות הקבע - כל הסכם מדיני חייב להגדיר את גבולות הקבע בין שתי המדינות. מאז תכנית החלוקה של האו"ם משנת 1947 לא נקבעו גבולות מוסכמים בין שני הצדדים.
- "זכות השיבה" - עבור הפלסטינים הפכה "זכות השיבה" לתמצית האידיאולוגיה הלאומית. בקרב הישראלים לעומת זאת, קיים קונצנזוס, הרואה בשיבת הפליטים הפלסטינים איום קיומי על מהותה כמדינה יהודית ודמוקרטית.
- בעיית ירושלים - כל ניסיון לפתרון נוגע בעצב הרגיש ביותר לשני העמים - שאלת הבעלות והשליטה על המקומות הקדושים בכלל, ועל הר הבית בפרט.

יתירה מזו, כל התייחסות ישראלית לצעד כזה כאל "פתרון" שיתווה את "גבולות-הקבע", רק יחריף את ההתנגדות הפלסטינית למהלך מעין זה

הפורמאלית על גבולות הקבע הפלסטיניים (קווי ה-4 ביוני 67). בשלב המיידני ייכללו במדינה זו כל שטחי A לפי הסכמי אוסלו, וכל שטח אחר שתפנה ישראל במסגרת תוכנית ההתנתקות. צעד כזה יהיה בבחינת הוראת-שעה: המדינה הפלסטינית תודיע מפורשות כי היא אינה רואה בצעד זה ויתור על תביעותיה הטריטוריאליים והאחרות, אותן תציג בפני ישראל בהיפתח המו"מ.

ולסיכום - במציאות המזרח-תיכונית הדינאמית אין זה מן הנמנע, כי דווקא המהלכים החד-צדדיים יתרמו להבנה כי הזמן משחק לרעת שני הצדדים, ולכן עליהם להגמיש את עמדותיהם ולפתוח במשא ומתן.

אינני מייחס חשיבות ביטחונית לשליטה הצבאית הישראלית בכל שטחי א"י. אבל רואה בדאגה רבה את המשך שליטתנו בחיי מיליוני פלסטינים העוברים את יתר על כן, קיים ניגוד משווע בין ההתנגדות להחזרת הפליטים הפלסטינים, לבין קיומם של קווי-תיחום פרוצים, המאפשרים השתקעות דה פקטו של עשרות אלפי פלסטינים בתחומי ישראל. סכנה זו ניתן למנוע אך ורק במהלכים חד-צדדיים.

הצעדים החד-צדדיים הישראליים הם צעדים אד-הוק, שנועדו לענות על צרכי השעה. אין לראות בהם ניסיון לכפות פתרון או הסדר חד-צדדי, שלא יתקבל על-ידי הפלסטינים

קביעת עובדות חיוביות בשטח: מדינה פלסטינית בת-קיימא - סקירה

בירון בלנד, לי רוס, וואליד סאלם

אנו תומכים באסטרטגיה בת חמישה צעדים, העשויה להוביל למדינה פלסטינית בת-קיימא, אשר תתקיים בשלום לצד ישראל. את שלושת הצעדים הראשונים יש ליישם במסלולים ישראלים ופלסטיניים מקבילים, בעוד שני האחרונים יצריכו תיאום רב יותר.

- 1. הנחת היסודות ליצירת אמון.** על הישראלים והפלסטינים הרוצים בשלום להביע את מחויבותם לעקרונות המינימאליים של הפתרון, כפי שהותוו לעיל. על פי הסקרים, רוב האוכלוסייה בכל אחת מהחברות תקבל עקרונות אלה אם הצד השני יסכים לחיות איתם ולסיים את הסכסוך באופן תמידי.
- 2. יצירת אמון.** על כל צד לקבוע אילו "פעולות חד-צדדיות מתואמות" ביכולתו להוציא אל הפועל כדי להשיג את הגבולות, הרציפות הטריטוריאלית והביטחון האישי, הדרושים להקמתה של מדינה פלסטינית.
- 3. הרחבת תחום האמינות.** על הפלסטינים והישראלים לזהות את המטרות שניתן להשיג באופן משותף, ועל בסיס זה לקבוע כיצד לבנות שותפות זו.
- 4. מיסוד הדדיות.** על שתי החברות לשלב את תוכניותיהן החד-צדדיות ולתאם ביניהן ככל האפשר על מנת להפוך את פעולותיהם ליעילות יותר.
- 5. תיקון עוולות.** כל הסדר מציאותי יותר בשני הצדדים תחושה כי אי-הצדק נותר על כנו (אצל אחד מהם אולי יותר מאשר אצל משנהו).

ראש הממשלה, אהוד אולמרט, תוביל הלכה למעשה, ליצירתה של מדינה פלסטינית. אלא שרק פלסטינים מעטים יברכו על מדינה כזו, אשר תהיה קרוב לוודאי, מדינה כושלת. ואז, כדי למזער את הסכנות שיעמדו בפני הישראלים עלול אולמרט לסגור את הגבולות ולקטוע את הדיאלוג עם הפלסטינים.

פעולות חד-צדדיות מתואמות והדדיות

כדי להעביר את תהליך ההתנתקות למסלול המוביל לגבולות בני-מעבר, רצף טריטוריאלי וביטחון אישי לשתי החברות, על הישראלים והפלסטינים ליצור מערכות יחסים, אשר יאפשרו קיום ממשי למדינה הפלסטינית אשר תקום. ג'ורג' באן ודיויד הולאווי טוענים כי: (1) פעולות חד-צדדיות, המתאמות בין אינטרסים משותפים, יכולות ליצור הדדיות, אשר תשפר את מערכת היחסים, ותקדם הסכמים משמעותיים. (2) אם בעזרת פעולות חד-צדדיות יאותנו הצדדים על נכונות להכיר באינטרסים המשותפים ולפעול למענם, עשויות פעולות אלו להפחית את חוסר האמון בין הצדדים. נוסף לכך, מחקרים מתחום הפסיכולוגיה החברתית מורים, כי לעתים קרובות, קל יותר לצדדים החלוקים ביניהם לקבל על עצמם וויתורים מסוימים באופן חד-צדדי, המשרת את האינטרסים שלהם. במשא ומתן, לעומת זאת, נוטה כל צד להמעיט בערך וויתוריו של הצד השני ולהעריך יתר על המידה את וויתוריו שלו. פעולות חד-צדדיות עשויות אם כן, לספק בסיס של תקווה ואמון אם יתואמו באמצעות מחוות הדדיות. על מנת לבנות אמון לא חייבים הצדדים להסכים על חזון עתידי משותף, אלא לחוש כי חזונו של האחר הוא לכל הפחות, "נסבל".

רבים מהמשקיפים על הסכסוך הישראלי-פלסטיני מאמינים, כי כל פתרון יכלול באופן מינימאלי פתרון של שתי מדינות המושתת על העקרונות הבאים: (1) חלוקה או שיתוף של ירושלים, שבמסגרתם תהיה מזרח ירושלים בירתה של המדינה הפלסטינית החדשה, וכל צד יחיל את ריבונותו על המקומות המקודשים לו ביותר;

(2) גבולות המבוססים על גבולות '67, נוסף לחילופי שטחים, המיועדים להשאר גושי ההתנחלויות הצפופים בשטחה של ישראל;

(3) זכות שיבה שתקום בשטחה של המדינה הפלסטינית החדשה, ותחול על הרוב הגדול של הפלסטינים, נוסף לפיצויים כספיים;

(4) מחויבותן המשותפת של שתי המדינות לביטחונם האישי של אזרחי שתי המדינות.

ההנחה כי אלה הפרמטרים לדו-קיום בשלום מתעלמת מבעיה סבוכה ומעמיקה יותר: גם אילו היו תנאים אלה מתקיימים, לא בהכרח יתממש שלום אמיתי וארוך טווח. כדי שהשלום יקרום עור וגידים צריכה לקום מדינה פלסטינית בת-קיימא מבחינה כלכלית, פוליטית וחברתית. כיוון שהסכם כולל בין הצדדים בתנאים הנוכחיים אינו נראה באופק, ראוי לבחון כיצד תסייע אסטרטגיה של פעולות הדדיות חד-צדדיות לגשר על המחסומים, המונעים את הקמתה של פלסטין עצמאית. במאמר זה אנו מתמקדים בצד הפלסטיני, שכן כישלון ביצירת מדינה בת-קיימא ישפיע יותר על הפלסטינים מאשר על הישראלים.

הצורך במדינה בת-קיימא

על מנת שהמדינה המתגבשת תהיה בת קיימא על שלושה מרכיבים מהותיים להתקיים יחד:

(1) גבולות בני-מעבר

(2) רציפות טריטוריאלית

(3) ביטחון אישי.

השאלה העיקרית היא, האם ניתן להשיג את שני התנאים הראשונים, ההכרחיים להצלחתה הפוליטית, החברתית והכלכלית של המדינה, ובו בזמן להגביר את תחושת הביטחון של הישראלים. לשם כך, יש ליצור את האמון ההדדי, שיאפשר לשתי המדינות לפעול להקמתה של מדינה פלסטינית בת-קיימא, ולוודא שהצעדים הראשונים ייצרו את התנאים ההכרחיים.

ראש ממשלת ישראל לשעבר, אריאל שרון, הבהיר כי ההתנתקות מעזה נעשתה אך ורק מתוך התייחסות לרווחתה של ישראל, ולא כדי להשפיע על הפלסטינים. אפשר לומר, כי תוכנית ההתכנסות של

ירושלים משותפת (צילום: מחפוז אבו-טורק)

בניית אמון בעזרת אסטרטגיות חד-צדדיות

בירן בלאנד

העוינת של הצד השני. יחד עם זאת, הצד השני עלול לחשוב כי הוויתורים החד-צדדיים הם סמליים בלבד או ניסיונות להונותו.

יותר מכך, אם האמון ההדדי מבוסס על ההנחה, כי האינטרס של האחר נושא בחובו הבטחה לקיומו של האינטרס שלך, הרי שאמון זה הוא בלתי נפרד מחזון "העתיד המשותף", החיוני להשגת שלום אמתי. על כל צד אם כן, לנסח חזון עתידי, הכולל את האחר, באופן שיהיה מקובל עליו, גם אם התוצאה תהיה פחותה מזו שהוא שואף אליה. מבלי שכל צד יפנה בחזונו מקום לזולתו, כל משא ומתן, או מאמץ אחר להגדיר אינטרסים משותפים, לא יניבו פרות.

על מדיניות של חד-צדדיות הדדית לבסס אם כן, את האמון בין שני הצדדים ולהוכיח את מהימנותם על ידי פעולות חד-צדדיות מתואמות. פעולות של צד אחד, המקדמות גם את האינטרסים של הצד השני, יכולות לפעמים להגיע להישגים, אשר וויתורים באמצעות מו"מ או טקטיקות כוחניות לא ישיגו. יחד עם זאת, רק אם יחזרו הצדדים ויפגינו את חשיבותה של מערכת היחסים בעיניהם, יוכלו לעסוק בנושאים הבלתי פתורים מנקודת מוצא של אמון הדדי.

המתמקדות בבדיקת המטרות הרצויות לשני הצדדים, ובצעדים המהותיים שיינקטו על ידם.

הניסיון ההיסטורי ומחקרים כמותיים שנעשו בתחום זה מלמדים, כי המהלכים החד-צדדיים המתאימים ביותר לפתרון סכסוכים מתמשכים הם הדדיות מותנית והדדיות הדרגתית, או שילוב יצירתי בין השתיים. שתייהן מכוונות להורדת מתחים. במקרה של הדדיות הדרגתית נוקט צד אחד פעולות הפגנתיות, שמטרתן לעורר את אמונו של הצד השני. בהמשך מביאות פעולות אלה לתגובה דומה מן הצד השני. במקרה של הדדיות מותנית, מותנית הפעולה הראשונה בהבטחה מפורשת או משתמעת של הצד השני לתגובה מסוימת. כך מוגברת מידת הוודאות ונוצרת אמת מידה על פיה תיבחן אותה תגובה.

שתי האסטרטגיות הללו לוקות בחולשה מסוימת. ההדדיות המותנית מבקשת להיבנות על אינטרסים משותפים, המקובלים על ידי שני הצדדים. אלא שבכך היא מגבילה עצמה לאותם אינטרסים. באותה מידה לא ברור אם האינטרס הפרטי של צד כלשהו יוביל לשיתוף פעולה בנושאים הקריטיים. ההדדיות הדרגתית, המכוונת להורדת מתחים, מאותתת על רצון לשיתוף פעולה בתחומי עניין משותפים, ועשויה לתקן את התדמית

בירן בלאנד הוא מנהל-עמית של מרכז סטמפורד לסכסוכים בינלאומיים ומשא ומתן, ועמית מחקר במרכז לדמוקרטיה, פיתוח ושלטון החוק.

בהתחשב בקיפאון בו נמצא המשא ומתן הדו-צדדי, ובהתחשב בחוסר הרצון של "קדימה" והחמאס גם יחד להגיע לפתרון מוסכם של שתי מדינות, נדמה כי המסלול האפשרי היחיד בטווח הקצר הוא של חד-צדדיות מסוג כלשהו. ייתכן שהגישה הטובה ביותר היא אסטרטגיה של חד-צדדיות הדדית, קרי: פעולות חד-צדדיות מתואמות,

הנסיגה החד-צדדית:

שלב חדש בגישת ישראל לשאלה הפלסטינית

אסעד ר'אנם

במסע הבחירות שלו הכריז אהוד אולמרט על כוונתו להפוך את גדר ההפרדה לגבול של קבע. "תיקוני הביטחון" הפכו את ההפרדה הברורה בין שני העמים לבלתי אפשרית. הדברים אמורים גם בהקמתה של מדינה פלסטינית בעלת רצף טריטוריאלי, כיוון שמדינה זו תפוצל על ידי גושי התנחלויות. שלא לדבר על המחסומים הקבועים של בקעת הירדן, המונעים מתושבי המקום הפלסטינים תנועה חופשית. בפועל הביאו לסיפוחו של האזור הלכה למעשה, תוך הפרה בוטה של זכויות האדם של הפלסטינים.

לאחר אוסלו נקטה ישראל במדיניות שכללה את העקרונות הבאים: קביעת גבולות הקבע שלה באופן חד-צדדי: שמירה על רוב יהודי בתחומי מדינת ישראל; ויצירת ישות פלסטינית עצמאית, שתשתף פעולה ותספק את הצרכים הכלכליים והבטחוניים הישראליים. במדיניות זו מתחמקת ישראל מאחריותה כגוף כובש לסיפוק צרכיה היומיומיים של האוכלוסייה הכבושה. תחת זאת היא מחפשת גוף פלסטיני אשר יישא בנטל במקומה. ואולם בו בזמן הרסה ישראל באופן שיטתי את התשתיות של הרשות הפלסטינית: רמסה את כוחות הביטחון שלה;

אסעד ר'אנם מלמד באוניברסיטת חיפה וחוקר בפורום הפלסטיני למחקרים ישראלים MADAR.

תחת מנהיגותו של אריאל שרון שינתה המדיניות הישראלית כיוון: מחיפוש אחר פתרון למדיניות של "ניהול הקונפליקט". מדיניות זו נשענת אך ורק על האינטרסים הישראליים. גם מדיניות הנסיגה החד-צדדית הייתה כזו. גישתו של שרון אפשרה לישראל להגיע לידי פשרה זו או אחרת, בעודה עוקפת כמה מהתחייבויותיה על פי הסכם אוסלו, ומבטיחה את המאזן הדמוגרפי היהודי החיובי בתוך הקו הירוק. אסטרטגיה זו עשויה לספק את רצונו של הציבור הישראלי (התומך ברובו במדינה פלסטינית בעלת ריבונות מוגבלת) ברגיעה. יחד עם זאת, שרון לא קיבל מעולם את הצורך לחלוק את הארץ עם הפלסטינים. רצונו היה לספח אזורים ניכרים מן הגדה המערבית, שעה שהפלסטינים יהיו סגורים ומסוגרים במובלעות מבודדות. כל שהסכים לו היה לקרוא למובלעות הללו "מדינה".

ישראל מבקשת ליצור "שיטה של הפרדה" מבלי להגיע לפשרה ההיסטורית המתחייבת. המשבר שייגרם כתוצאה ממצב זה ידחק בפלסטינים לחפש פתרונות אלטרנטיביים

ישראל מבקשת ליצור "שיטה של הפרדה" מבלי להגיע לפשרה ההיסטורית המתחייבת. שיטת הפרדה זו תביא להקמתו של גוף, שיהיה "יותר מאוטונומיה אך פחות ממדינה". המשבר שייגרם כתוצאה ממצב זה ידחק בפלסטינים לחפש פתרונות אלטרנטיביים, כמו מדינה עצמאית או מדינה דו-לאומית. וכך, בעודנו מתרחקים מפתרון של שתי מדינות, לא נוכל לפסול את האפשרות של יישות משותפת אחת.

והפכה את תפקודה לבלתי אפשרי. כל זאת, בעודה משתמשת בעובדת קיומה של הרשות כעילה להתחמק מאחריותה.

שרון, אשר סיפח חלקים ניכרים מהגדה המערבית, קיבע את המובלעות הפלסטיניות כשהוא מתרץ זאת ב"גידול הטבעי של ההתנחלויות". בשטח גדלו ההתנחלויות והמאחזים הבלתי חוקיים פי כמה וכמה מכל גידול טבעי, תוך שהם זוכים - כפי שמעיד דו"ח ששון ה' בתמיכתם של משרדי הממשלה.

מדוע אין ישראל רוצה במשא ומתן

דניאל בר-טל ועקיבא אלדר

דניאל בר-טל הוא מרצה לפסיכולוגיה פוליטית באוניברסיטת תל-אביב ושימש כעורך-עמית של *Palestine-Israel Journal*. עקיבא אלדר הוא כתב בכיר בעיתון "הארץ".

עבאס בביטחון רב, כי תוך שנה ניתן יהיה להגיע להסכם קבע, שיכלול פתרון של שתי מדינות בגבולות שלפני 1967, והסכם בנושא הפליטים. עבור אולמרט מאידך, התנתקות חד-צדדית בטוחה הרבה יותר מאשר משא ומתן קשה בנושא ירושלים והפליטים.

גדר ההפרדה והצהרותיו של אולמרט מבהירות, כי בכוונת המנהיגות הישראלית לשמור על אדמות רבות מעבר לגבולות שלפני 1967. מטרת מעין אלו לא יתקבלו לעולם על ידי הפלסטינים. אין מנהיג פלסטיני אשר יהיה שותף לשיחות על בסיס שכזה. תוכניתה החד-צדדית של ישראל מציבה אם כן, מחסום בפני כל משא ומתן אפשרי. על מנת לספק את הקהילה הבינלאומית ואת מרבית הישראלים, המעדיפים משא ומתן על פני פעולות חד-צדדיות, ממשיכה ישראל להצהיר על נכונותה לשאת ולתת, בעודה עושה כל שביכולתה כדי לחבל באפשרות זו.

עליות החמאס לשלטון אפשרה לישראל לאמץ מדיניות קשוחה, להתעלם מעבאס ולשלם מס שפתיים לעקרונות המשא ומתן. זאת בעודה נוקטת בצעדים חד-צדדיים, המובילים להתמשכות האלימות. על ישראל מוטלת רוב האחריות לקידום פתרון הסכסוך. אנחנו מקווים, כי צו ההיגיון ועקרונות המוסר יגברו ויובילו למשא ומתן. המשא ומתן יהיה בוודאי קשה, אבל יש באפשרותו להביא לשלום ולביטחון הן עבור הפלסטינים והן עבור הישראלים.

השינוי במדיניות הישראלית, אשר הוביל להסכם אוסלו, התבסס על מספר הנחות, ביניהן: לא ניתן לפתור את הסכסוך הישראלי-פלסטיני באמצעים צבאיים; ישראל אינה מעוניינת לשלוט בפלסטינים; ניתן לקיים תהליך פוליטי רק עם אש"ף בראשות יאסר ערפאת - ואש"ף היה מוכן להיכנס לתהליך כזה.

עם כישלונה של פסגת קמפ-דיוויד ופריצתה של האינתיפאדה השנייה בשנת 2000 צצו הנחות חדשות: על התהליך הפוליטי להסתיים שכן הפלסטינים פנו לדרך הטרור והאלימות; ערפאת כבר אינו פרטנר למו"מ; ישראל הייתה מחויבת לשיחות, אבל אלה תוכלנה להתחיל רק לאחר הפסקתה המוחלטת של האלימות, סילוקו של ערפאת ופירוק ארגוני הטרור מנשקם ו־תנאים בלתי קבילים בבירור. כך התאפשר לישראל להימנע מלשאת ולתת, ולהמשיך להשתמש בכוחה הצבאי על מנת למנוע מהפלסטינים הישגים פוליטיים או צבאיים. הנחות אלה נותרו בעינן עד היום, כשמחמוד עבאס נפסל כפרטנר בשל תיאורו כחלש וחסר עניין בלחימה בטרור.

גם השמאל הישראלי עודד גישה חד-צדדית בקובעו, שניסיון להגיע להסכם קבע יוביל להסלמה באלימות, ושיחות עם עבאס תחמצנה גם הן את המטרה. אלא שדווקא ההימנעות ממשא ומתן וחסר התקווה לפתרון הוא אחד הגורמים להסלמה באלימות.

ישראל אינה מעוניינת במשא ומתן כיוון שהמנהיגות הנוכחית אינה מוכנה להציע אף הצעה אשר תתאים ליעדים המינימאליים של הפלסטינים. במרץ 2006 טען

אסטרטגיה לפתרון סכסוכים:

משא ומתן משולב עם פעולות חד-צדדיות מתואמות

ואליד סאלם

ואליד סאלם הוא מנהל מרכז פנורמה לדמוקרטיזציה ולפיתוח קהילתי בירושלים.

שני הצדדים יסכימו על הפעולות, אשר יינקטו בידי כל אחד מהם על פי מתווה קלינטון. תהליך חד-צדדי מתואם, אשר יוביל לפתרון של שתי מדינות, עשוי להיראות כך:

1. הצהרה משותפת, המאמצת את מתווה קלינטון כבסיס להסכם קבע.
2. הסכמה על לוח זמנים (בין שנה לשלוש שנים) ליישום מתווה קלינטון. ההסכם יתאר בבירור את המשימות, אשר יבוצעו על ידי כל אחד מהצדדים, בזמן שהקוורטט בסיוען של מדינות האזור יסייע לפתור סכסוכים אפשריים.
3. משאל עם על ההסכם, אשר ייערך הן בישראל והן בפלסטין, על מנת לעקוף קבוצות סרבניות.
4. יישום ההסכם, כאשר כל צד ייטול על עצמו את מלוא האחריות, מבלי להתייחס להפרות של הצד השני.

מאפשרת תיאום ושיתוף פעולה עם הצד השני, אלא מפחיתה מערכם של צרכיו, עמדותיו ושאיותיו - גישה העלולה לגרום להידרדרות לאלימות ואלימות-שכנגד.

לעומת זאת, סיום הסכסוך באופן חד-צדדי מתואם מתבסס על הדדיות מתואמת [אף על פי שהוא עשוי להיראות כתהליך חד-צדדי מנקודת מבטם של היוזמים]. על פי תסריט זה, יוותרו תנועות השלום הישראליות על העדפתן לפעילות משותפת עם הפלסטינים על מנת ליזום ולהוביל דיאלוג פעיל עם הזרם המרכזי בציבור הישראלי: הקהילה הבינלאומית תשכנע את ישראל, כי ביטחון אישי דורש הסכמה ותיאום עם הצד השני, ולא כפיית צעדים חד-צדדיים: והפלסטינים יהיו אחראים להבטחת בטחונם של האזרחים הישראלים והפלסטינים גם יחד. במקביל יבנו הפלסטינים מוסדות דמוקרטיים, אשר יתאפיינו בשקיפות ובאחריות, לקראת הקמתה של מדינה בת-קיימא.

הפלסטינים והישראלים כלואים שוב בין שתי אסטרטגיות שבעייתיות (זהה: 1) משא ומתן עקר.

2) חד-צדדיות המאפשרת לישראל לקבוע את מעמדה ואופייה של המדינה הפלסטינית העתידית. האפשרות לקיומו של משא ומתן לוקה בחסר בשל היעדרו של חזון בר-קיימא: ישראל מסרבת לדון בהסדר הקבע ומנטרלת שלב הכרחי זה במשא ומתן. לעומת זאת, פתוחות השיחות לדיונים על הסדרים חלקיים, שאינם עוסקים בהסדר הקבע ובעצמות שיש לפתור כדי לבסס מדינה פלסטינית בת-קיימא. ובינתיים מנסה כל צד להשיג את דרישותיו בעזרת צעדים חד-צדדיים, תוך שהוא מתעלם מן האינטרסים של הצד השני. כתוצאה מכך, משתף צד אחד פעולה עם ההיבטים החיוביים של פעולותיו של הצד השני, אבל מנוע מלהתמודד עם ההיבטים השליליים, כדוגמת שרטוט גבולות הקבע באופן חד-צדדי. כלומר, חד-צדדיות לא רק שאינה

שיחה עם מרוואן ברגותי

מרוואן ברגותי, חבר הוועד המהפכני של הפתח, מרצה מאסר עולם בכלא הישראלי. במקור הופיע הראיון בעיתון הלבנוני "א-שירא". זו הפעם הראשונה שראיון זה מתפרסם בעברית. הראיון המלא מופיע באתרנו באנגלית: www.pij.com

כיצד אתה רואה את יציאתך מהכלא לאור השמועות שאתה עשוי להיות קשור בעסקת חילופי שבויים?

אני חושש שאתקשה ליהנות מהחופש לפני שהעם הפלסטיני ישיג את עצמאותו. מאז מעצרי נפוצו שמועות רבות על שחרורי מהכלא בתמורה להחלפת ביונתן פולארד: בתמורה לחיפוש אחר רון ארד: כחלק מהחלפת שבויים עם החיזבאללה, או כחלק מיוזמה לקדם את אבו-מאזן. אבל עודני בכלא ועימי עוד עשרות אלפי עצורים, נשים וגברים.

מותו של ערפאת הביא למשבר מנהיגות בפתח. האם יוכל דור המנהיגים החדש למלא את הוואקום ולפתור את המשבר המאיים?

מותו של ערפאת יצר חלל ריק הן בפתח והן במישור הלאומי. ערפאת היה סמל ומנהיג שלא נמצא לו תחליף. לפני מותו ניסינו לשכנע אותו לזמן את הכנס השישי של תנועת הפתח [שלא כונסה למעלה משני עשורים]. תוצאות הבחירות לרשות המחוקקת הן פועל יוצא של אי-קיומו אותו כנס. זאת נוסף לחוסר הארגון וחוסר הלכידות בתוך התנועה, והעדר החדשנות בקרב מנהיגותה. הגיעה העת לפתוח את דלתות התנועה בפני הדור הצעיר של פעילי הפתח, ולהפקיד בידיהם את הנהגתה.

האם הזרם, המזוהה עם מרוואן ברגותי, עודנו קיים? מהו חזונו על הדרך להוצאת הפתח מהמשבר בו הוא שרוי? אני גאה לייצג את הפתח, המוביל את המאבק הממושך

האם יוכל החמאס לגשר בין המשך ההתנגדות האלימה לבין הגיונו של התהליך הפוליטי שמובילה הרשות הפלשתינית?

שאלה זו יש להפנות לחמאס. הפתח הצליח לגשר בין המשך שליטתו ברשות הפלסטינית וההיבטים הפוליטיים והדיפלומטיים של ניהול המו"מ עם ישראל מצד אחד, לבין המשך ההתנגדות האלימה מצד שני. הפתח הצליח גם לזכות בלגיטימציה בינלאומית, המגבה את ההחלטות המתייחסות לרשות הפלסטינית. האם יהיה בכוחו של החמאס לעשות אותו הדבר? התשובה לכך תינתן בעתיד הקרוב מאוד...

מה מאותת לנו חמאס בעמדתו החדשה, המזכירה לראשונה, אפשרות של דו-קיום, המבוסס על שתי מדינות לשני העמים והפסקת אש ארוכת טווח?

הקונצנזוס הקיים בין כל הכוחות והפלגים הפלסטינים קובע, כי יעדיו של העם הפלסטיני בנקודת הזמן ההיסטורית הנוכחית, הם: ייסודה של מדינה עצמאית וריבונית שבירתה ירושלים בגבולות '67, ויישומה של זכות השיבה לכל הפליטים הפלסטינים. עקרונות אלה מוזכרים בהצהרת קהיר, הכוללת בעקיפין הצהרה על עקרון הפתרון של שתי מדינות לשני העמים. מנהיגי חמאס הגיבו באופן חיובי על עקרונות השלום כפי שנוסחו בידי מדינות ערב. פתרון שתי המדינות מוזכר גם במסר לאו"ם שנכתב על ידי שר החוץ הפלסטיני, מחמוד א-זאהר. אני חושב שהחמאס וממשלתו, הנוקב במחירו של כל צעד פוליטי, מחפש הדדיות.

לשחרור המולדת ולהבטחת שיבת הפליטים. אנו מאמינים בצורך לבסס את השיטה הדמוקרטית בתנועת הפתח ובעם הפלסטיני. אני מאמינים גם בחשיבות השיתוף בין הדורות ובין הפלסטינים במולדת ובגולה.

עליית החמאס ברשות הפלסטינית מעלה את התיאוריה על האיסלאמיזציה של החברה הפלסטינית באמצעים דמוקרטיים.

אני מאמין, שהחמאס מודע לקדימויות של העם הפלסטיני, שהן: סיום הכיבוש, השגת חירות ועצמאות, החזרת הפליטים והבטחת אופייה הדמוקרטי של החברה הפלסטינית. אנו נשמור על עקרונותינו הדמוקרטיים והפלורליסטים כחלק מכל הסדר פוליטי, וניאבק על חירותם ועל זכויותיהם של כל בני העם הפלסטיני.

ביקורת ספרים:

מבט נוסף אל ישראל ודרום אפריקה

Seeking Mandela: Peacemaking between Israelis and Palestinians by Heribert Adam and Kogila Moodley, Temple University Press, Philadelphia, 2005, 224 pages.

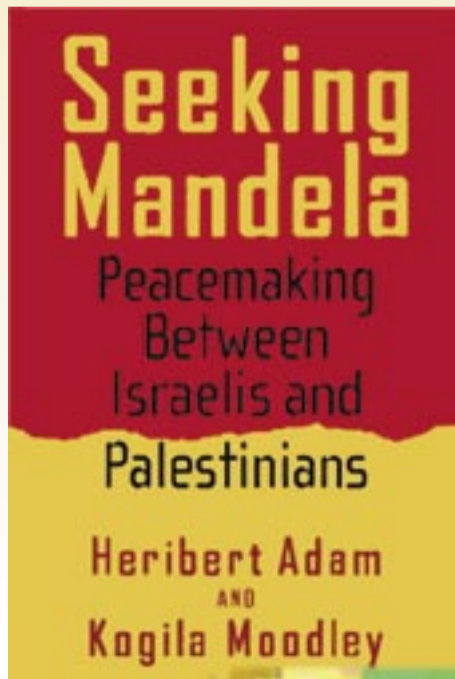
עמי חזן היא פרופסור למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים ולשעבר סגנית יו"ר הכנסת.

אפריקה, גרועה ככל שתהיה, הייתה שולית לעומת אלימותם של המתאבדים הפלסטינים והעונשים הקולקטיביים הנהוגים במזרח התיכון. לא התגלו מקבילים ישראלים או פלסטיניים לנלסון מנדלה או לדה-קלארק, אשר הפגינו אחדות גם ברגעים קריטיים. יחד עם זאת, מזהירים אדם ומודלי נכונה מפני הבלטה מוגזמת של חשיבות תפקידם של יחידים בטענה, כי "אין מנהיג יחיד, אפילו בסדר גדולתו של מנדלה, אשר יכול היה להגיע לפתרון בכוחות עצמו".

כשם שאופיו של הסכסוך שונה, כך גם פתרונו הסופי. המחברים מדגישים את האטרקטיביות של הפתרון של שתי מדינות לשני העמים. כמסקנה מן הניסיון הדרום אפריקאי מציעים המחברים לנטוש את הדרישה לסיום האלימות כתנאי מוקדם למשא ומתן; לקדם את קיומו של יריב מאוחד ולא מפוצל; ולערב אזרחים בהחלטות משמעותיות. הניסיון הדרום אפריקאי עשוי גם להועיל בתהליך הבנייה מחדש לאחר סיומו של הסכסוך הפוליטי, בעיקר בכל הקשור בעיסוק בצדק חולף? בזיכרונות הקולקטיביים של הצדדים המעורבים. transitional justice.

בכל מקרה, אם ברצונם של הישראלים והפלסטינים להתמודד עם מורכבותו של הסכסוך, טוב יעשו אם יתגברו על תחושת אי הנוחות, הנובעת מהדמיון בין הסכסוך המזרח-תיכוני לסכסוך הדרום-אפריקאי, כמו גם מן ההבדלים ביניהם.

אינטראקציה אישית רבה. המגעים הבלתי אמצעיים בין

הישראלים לפלסטינים הם מוגבלים. האלימות בדרום

ההשוואה בין ישראל ודרום אפריקה בתקופת האפרטהייד הפכה לחלק בלתי נפרד מהסכסוך הישראלי-פלסטיני. בספר Seeking Mandela: Peacemaking between Israelis and Palestinians, בוחנים הריברט אדם וקוגילה מודלי את המודלים להשוואה זו מבעד לעדשות דרום אפריקאיות. התוצאה היא ספר מרתק, מטריד, לעתים רב תובנות ולעתים מבלבל. הספר מצביע על מאפייני המשוואה בטענה שהשוואה רב על הדומה. ויותר מכך, שהמודל הדרום אפריקאי לתהליך השלום אינו רלוונטי והשימוש בו עלול להזיק. בה בעת מתמקדים אדם ומודלי בלקחים שניתן להפיק מן הניסיון הדרום-אפריקאי.

ניתוח השורשים ההיסטוריים של ישראל ודרום אפריקה הן ניתוח שהוא סלקטיבי ועם זאת שנוי במחלוקת הן מדגישה את הדמיון במיסודו של אי השוויון, ואת חוסר הדמיון בסיבותיו ובביטוייו: כלכלתה הלבנה של דרום אפריקה הייתה תלויה בכוח העבודה של האפריקאים - הכלכלה הישראלית אינה נסמכת על כוח העבודה הפלסטיני. הנצרות סייעה ליצירת קשר נורמטיבי בין כל הדרום-אפריקאים - לסכסוך הישראלי-פלסטיני אופי דתי ההולך ומתגבר. תפקידה של הקהילייה הבינלאומית בדרום אפריקה - פרט לסנקציות - היה מוגבל. המעורבות הבינלאומית ביחסים בין הישראלים לפלסטינים לעומת זאת, הייתה חיונית, ועל כן חרמות היו עלולות להזיק. הקשרים הפוליטיים בדרום אפריקה כללו

חד-צדדיות: מסקנות מההתנתקות

מוחמד ס. דג'אני דאודי | מוחמד ס. דג'אני דאודי מנהל את המכון ללימודים ערבים-אמריקאים

האם מדיניות החד-צדדיות הישראלית השנויה במחלוקת, כפי שבאה לידי ביטוי בהתנתקות מרצועת עזה, מציעה הזדמנות נדירה לשלום: או שמא מדובר בניסיון ישראלי מכוון לפגוע בכל התקדמות עתידית לקראת פתרון מתקבל על הדעת? והאם היתרונות והאפשרויות הטמונות בגישה החד-צדדית יגברו על סיכונים ומגרעותיה?

מנקודת מבט פסימית, כיוון שהתבססה על מדיניות חד-צדדית, החמירה ההתנתקות את התווה ובוהו ברחוב הפלסטיני. בשנת 2004 הבהיר דב וייסגלאס, יועצו הבכיר של ראש הממשלה

דאז אריאל שרון, כי משמעות ההתנתקות הייתה הקפאת תהליך השלום ומניעת הקמתה של מדינה פלסטינית. הצהרות אלה רק סייעו לתנועת ההתנגדות הפלסטינית. הן אפשרו למיליטנטים הקשוחים מביניהם לטעון שהטרור אפקטיבי, ולהמשיך בהתקפות הטילים אשר גרמו לתגובות ישראליות. האלימות כרסמה בתמיכה הבינלאומית בפלסטינים, דרדרה את כלכלתם, ודיכאה את האוכלוסייה.

מנקודת מבט אופטימית עשויה ההתנתקות לשמש תקדים לנסיגות נוספות מהשטחים הפלסטינים בגדה המערבית ובמזרח ירושלים. בראייה זו, החד-צדדיות הישראלית היא תקדים היסטורי, בו חצה הישראלי הממוצע את המחסום הפסיכולוגי על-פיו לעולם לא יפנו התנחלויות.

המסקנות שניתן להסיק עד עתה מן ההתנתקות החד-צדדית הן:

* החד-צדדיות עובדת. פעולות חד-צדדיות מתואמות משיגות תוצאות טובות יותר. מדיניות חד-צדדית בהידברות היא המוצלחת ביותר. ההידברות האיצה את תהליך ההתנתקות, אבל רק הודות לשיתוף הפעולה מצידה של הרשות הפלסטינית.

* החד-צדדיות החלישה את הכוחות המתונים בקרב הפלסטינים וחזקה את הקבוצות המיליטנטיות-קיצוניות.

* החד-צדדיות משרתת רק אינטרסים קצרי-טווח. קביעת

קונצנזוס החד-צדדיות בחברה הישראלית

יצחק שגל

יצחק שגל הוא פרופסור לגיאוגרפיה וסביבה אנושית באוניברסיטת תל-אביב.

הדיכוטומיה הפוליטית בישראל בין המצדדים בפשרה לבין המבקשים ליישב את הגדה המערבית השתנתה עם התפתחותו של רוב התומך בנסיגה חד-צדדית. הקונצנזוס החדש הזה הכה שורשים בדעת הקהל, כמו גם בהערכות האסטרטגיות של רבים מהמנהיגות הבטחוניות.

הקונצנזוס החדש קרם עור וגידים לאחר כשלון המשא ומתן בין ברק לערפאת והאינתיפאדה השנייה שפרצה אחריו. ההבנה שהשלום אינו נראה באופק: ההכרה שהכיבוש אינו יכול להימשך לנצח בלי שהחברה הישראלית תשלם עבורו מחיר גבוה: והידעיה שהאיזון הדמוגרפי משתנה לרעת הרוב היהודי הן כל אלה שכנעו ישראלים רבים כי נסיגה חד-צדדית מציעה אפשרות לצאת מהמשבר. יתר על כן, המדיניות החד-צדדית היא חלק מתהליך עולמי של הבנייה מחדש, המפריד בין הגוש המערבי לבין העולם השלישי והמדינות האיסלאמיות.

שינוי זה התרחש בד בבד עם התפתחותו של שיח בטחוני חדש. שיח זה נוצר בשל הסיכון הנמוך בפלישה קרקעית: חשיבותו הגדלה של נשק מתוחכם: וחוסר החשיבות של מרחבים נרחבים בהגנה מפני טילים וטרור. עיקר העיסוק כרגע הוא בשאלות חברתיות-דמוגרפיות, הנוגעות לקיומה של מדינה השואפת להיות יהודית ודמוקרטית בו-זמנית, למרות שהשלטון עלול להימצא בידי של מיעוט יהודי. באשר לעלויות הכלכליות הגדלות והולכות של הכיבוש: עם התרחבותן של ההתנחלויות היהודיות בד בבד עם גידולה של האוכלוסייה הפלסטינית, לא רק שגדלו ההוצאות הצבאיות, אלא גם עלויות התשתיות. הנטל הכרוך בתפקיד הכובש מכביד יותר מן הצורך בעבודה פלסטינית זולה - צורך הפוחת והולך בגלל הגלובליזציה של כלכלת ההיי-טק הישראלית החדשה.

בשל הלחץ הבינלאומי המופעל על ישראל לרסן את פעולותיה הצבאיות, האמינה ישראל כי יוזמה מדינית חדשה תלחץ על הפלסטינים לסיים את הטרור ולשוב למפת הדרכים. תכניות הנסיגה החד-צדדית נובעות מקונצנזוס חדש, הקורא לישראל להפנות את גבה לאזור, להתבצר מאחורי חומות ומחסומים ולפנות למערב.

אין לקבל את ההפרדות בין יהודים וערבים, מוסלמים ויהודים וישראלים ופלסטינים המותוות על-ידי אותם גבולות גלובליים חדשים בין מדינות העולם הראשון והעולם השלישי.

נסיגות חד-צדדיות אינן יכולות לקבוע את גבולות הקבע. כדי לקבעם יש צורך בהסכמה פלסטינית ובינלאומית, וזו תושג אך ורק באמצעות מו"מ. האם נוכל לבנות אמון עם הפלסטינים על ידי נסיגה חד-צדדית מתואמת וציפייה לתגובות של הדדיות מצידם במסגרת האפשרויות הפוליטיות הקיימות? נראה כי הדרך לפתרון נחסמת שוב ושוב על ידי מחסומים ומכשולים חדשים.

נצחון החמאס בבחירות הפלסטיניות הביא עמו תקוות שואו

גבולות חדשים באופן חד-צדדי עשויה לסכן שיחות שלום עתידיות.

* החד-צדדיות טומנת בחובה ויתורים בלי הדדיות.

* ההתנתקות החד-צדדית מעזה מניחה את ההתנחלויות על שולחן הדיונים.

* הערכת כוחן של קבוצות דתיות וקבוצות המתנחלים הייתה מוגזמת.

* הלחץ האמריקאי על ישראל עדיין יעיל.

* התמריצים הכלכליים, הכוללים את הפיצויים והאלטרנטיבות הסבירות שהוצעו למתנחלים, התגלו כמוצלחים.

* הישראלים הגיעו למסקנה, שההתנתקות הייתה צעד הכרחי כדי להבטיח ביטחון ויציבות.

* גם הפלסטינים יכולים לקבל החלטה חד-צדדית להצהיר על מדינה עצמאית שבירתה מזרח ירושלים.

* שלום כולל ובר-קיימא לא יתקיים באמצעות חד-צדדיות בלבד, ודורש שיתוף פעולה בתוך תהליך מורכב.

השאלה היא, האם תתגלה החד-צדדיות כצעד שיוביל להשגתם של שלום ודו-קיום, ולהקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית, ריבונית ודמוקרטית שבירתה ירושלים, או תוביל לשלילת זכויותיו של הצד השני לשאיפות לאומיות ולהגדרה עצמית? ימים יגידו.

PALESTINE-ISRAEL Journal of Politics, Economics and Culture

Prices for a One-Year Subscription (includes postage and handling)

	Europe*	Palestine/Israel	USA & Others*
Individuals	€ 45	NIS 100	\$50
Institutions	€ 55	NIS 120	\$60
Students/Seniors	€ 35	NIS 80	\$40

* Please make your payment in your country's currency.

Back issues available: (price per copy: outside region \$10; locally 30 NIS) Peace Economics; Education; Autonomy or Statehood?; The Road Ahead: Final Status Negotiations; Children of the Conflict; The Struggle for Land; Towards Statehood; Peace Economics Revisited; Settlements or Peace/Intifada; Jerusalem; Education in Times of Conflict; Post Oslo: Impasse and Options; Right of Return; Separation or Conciliation; Narratives of 1948, Violence and its Alternatives, Media and the Second Intifada, Human Rights Now, Two Traumatized Societies, A Quest for Peace and Security, The International Community and the Conflict, Yasser Arafat/Public Opinion, Civil Society, Anti-Semitism & Islamophobia.

YES! I would like to subscribe to the **Palestine-Israel Journal** for one year.

YES! I would like to take advantage of the special offer and subscribe for two years with 25% off the price of the second year.

YES! As a supporter of the Journal, I wish to enclose a donation of _____.

Name _____ Profession _____

Institution _____ Address _____

Postal Code _____

Country _____ E-mail _____ Date _____

How did you hear about us? _____

Enclosed cheque (all currencies)/international money order # _____

Transferred to Bank Leumi, Branch 918, Acct. no. 74465/01, Jerusalem _____

Please charge my credit card # _____ Expiry Date _____

We accept Visa, Mastercard, Amex, Eurocard and Isracard. (Please **circle one**)

Authorized signature _____

Palestine-Israel Journal,
East Jerusalem, P.O. Box 19839
Tel 972-2-6282115/59 Fax 972-2-6273388 E-mail pij@palnet.com

PALESTINE-ISRAEL JOURNAL

ה-Palestine-Israel Journal הוא כתב עת עצמאי המבקש לשפוך אור על ולנתח בחופשיות ובביקורתיות נושאים מורכבים המפרידים בין ישראלים לפלסטינאים. בנוסף, כתב העת מקדיש מקום לנושאים אזריים ובינלאומיים. מטרת כתב העת הוא לקדם פיוס והבנה טובה יותר בין העמים, והוא שואף לדון בנושאים ללא דעות מוקדמות או איסורים.

Palestine-Israel Journal, מזרח ירושלים, ת.ד. 19839, טל. 59/6282115-2-972, פקס: 6273388-2-972, דוא"ל: www.pij.org / pij@palnet.com

מוסף זה הופק בסיועו של האיחוד האירופי